Gregory Benford
Kolaps
(ikarie 1997/04)

Když přišel Kolaps, Wirehead vyskočil ze židle a s rachotem srazil na zem krabici kompaktních disků. Chytil Kolapskit 2.4 vlastní výroby a přehodil si jej přes rameno. Vážil přes dvacet kilo - na Netu už nikdo nepoužíval staromódní anglické libry - a cestou z hlavních dveří domu ho tíživě táhl k zemi.

Venku na ulici se lidé zmateně rozhlíželi a snažili se pochopit, co se děje. Zprávy šly od úst k ústům, ale byly to samé dohady a žádná solidní data.

Na jejich otázky nereagoval. Když se na dnešní den nedokázali připravit, když neměli dost obsáhlou databázi, aby si uvědomili, jak se mohou komplexní stavební prvky současné společnosti zhroutit pod vahou pouhé modernity toho všeho, jejich problém.

Mnohokrát o tom psal v polisci.talk.com, jednom z netových bulletinů, věnovaném otevřeným a informovaným diskusím právě na téma možných jevů - ne možných, jistých, opravil se Wirehead - jako současné zhroucení civilizace. Neboli Kolaps, jak se mu na Netu většinou říkalo.

Vrátil se dovnitř a z tajné skrýše v garáži, kam je ukryl přesně pro tento případ, vylovil kopie klíčů od rodinného auta. Stiskl vypínač otvírání vrat, ale nic se nestalo.

Takže energetická síť už zkolabovala. Výborně, to jen potvrzuje jednu z předpovědí v článku "Počátek pádu", který před dvěma lety napsal pro Apocalypse.online.net. Výňatky dokonce citovali v síťovém časopise HotWired.

Přehodil otvírání vrat na ruční a s mocným supěním zabral za masivní kliku. Po chvíli konečně povolila; plechová vrata se rozezvučela kovovým duněním, které Wireheadovi znělo jako labutí píseň celé civilizace. Slyšel, jak na něj rodiče z domu volají, ale nevěnoval jim pozornost, protože v novém, od základů změněném světě, neměli sebemenší význam.

Wirehead skočil do otcova auta a vycouval na ulici. Rámus kolem se změnil. Pár lidí křičelo na ostatní, další byli jen vyvedení z míry, vykolejení ze zaběhaných drah. Zoufalé hlasy lidí neschopných vyrovnat se byť i s tak předvídatelným jevem jako výpadek elektrické sítě. Technika devatenáctého století, a přesto většina z nich nerozumí ani jejím základům.

Mířil na východ, neboť to byla podle několik let připravovaných plánů nejsnadnější úniková cesta. Ve zpětném zrcátku otcova vozu - Wirehead totiž utratil všechny peníze za počítače a připojení na Net,

takže mu nezbývalo na primitivní hardware jako třeba vlastní auto - viděl rodiče, jak vybíhají z domu a utíkají za ním.

Oběma táhlo na padesát, beznadějně tudíž vězeli v dávno mrtvých myšlenkových schématech minulosti. Šlápl na plyn. Zavytí motoru, techniky sice dávno zastaralé, ale přesto užitečné, mu dodalo na rozhodnosti. Rodiče se brzy ztratili mezi ostatními postavičkami v zrcátku, i když vyrazili překvapivě rychle. Otec vydržel déle, evidentně díky nepochopitelné zálibě ve sportu, jemuž obětoval spoustu času, místo aby se zdokonaloval v práci s počítačem. Tak se to prostě kdysi dělalo, ale Kolaps smete lidi jako jeho otec z povrchu zemského. Matka byla jenom žena. Do světa, který se dnes rodil, se nehodil ani jeden z nich.

Když vyjížděl z města, viděl, že není sám. Jak se mohla jeho Taktika číslo l - "Únik z rozpadající se infrastruktury" - dostat do rukou lůze? Nějaký hacker se mu nejspíš napíchnul do supertajných osobních souborů. V duchu před ním smekl - i když klobouky nikdo z jeho známých nenosil, a ti, co měli čepici, ji otáčeli kšiltem dozadu, takže smeknout v podstatě nešla - neboť dostat se přes jeho digitální pasti a ochranné procedury bylo téměř nemožné.

Vtom mu ale došlo, že se mu do souborů určitě nikdo neprolomil, protože je měl všechny na disketách, dobře schovaných v Kolapskitu 2.4. Přes Net se k nim nikdo dostat nemohl.

To znamenalo, že všichni ti lidé kolem si vytvořili stejnou taktiku: "Wirehead se zamračil, ale za chvíli si pomyslel, že paďouři se brzy ztratí. Pravděpodobně jeli hledat úkryt u příbuzných na venkově, nebo se snažili o něco podobně nesmyslného. Čas ukáže, jak byli pošetilí.

Stěží dojel k prvnímu lesu, když vtom auto zakašlalo a chcíplo. Kontrola staromódní palubní desky odhalila analogový ukazatel paliva v nádrži. Ručička byla na nule. Chyba jeho otce, jak jinak, a další příklad naprosté neprozíravosti odcházející generace.

Vylezl z auta. V dohledu nebyla jediná pumpa. Vytáhl Kit a vyrazil na cestu. Když došel k prvnímu benzínovému čerpadlu, už tam byla spousta lidí. Zůstal v bezpečné vzdálenosti a sledoval, jak se handrkují s pumpařem ohledně placení, až se pustili do rvačky. Wirehead se moudře vydal k lesu. Neuvěřitelné, jak se dokáží hádat kvůli směně užitečných kapalin za bezcenné, symbolické papírky. Neměl s sebou žádné peníze, protože v novém řádu, který nastane s Kolapsem, budou všechny statky digitalizovány.

Vládci příštího tisíciletí budou ti, kteří s pomocí Netu ovládnou nový režim.

Křik. Prohlédl si pumpu dalekohledem. Nějaký muž mával pistolí.

Jak nesmyslné. Moc nepůjde získat dřívějšími metodami. Ten člověk vězel v historii.

Vyrazil dál pevným, jistým krokem člověka, který má budoucnost v kapse a je si toho vědom.

Rychle se setmělo. Vždycky si představoval, že Kolaps přijde ráno, neboť symbolicky předznamenává úsvit nové etapy v lidském vědomí, takže ho soumrak trochu zaskočil. Lesy už pomalu mizely a Wirehead šel travnatou krajinou. Musí se dostat co nejdál to půjde. Měl s sebou baterku, opravdový zázrak, třicet gramů, překvapivý výkon. V tom vzrušení ji ale zapomněl včas vytáhnout z Kolapskitu 2.4, takže mu teď nesvítila, protože se samosebou dobíjela slunečním světlem.

Několik týdnů se ji chystal nabít, ale nemůže přece zvládnout všechno. Uklidil svítilnu a rázoval dál. V houstnoucí tmě si rozdíral nohy o podrost, načež zakopl a natáhl se jak široký tak dlouhý do strouhy. Zůstal v ní ležet a promýšlel si postup. Nebyl sice zraněný, ale rozhodl se zůstat tu tak jako tak.

Ležel na zádech a sledoval, jak nad obzorem letí družice. Vzhledem k tomu, že je tak dobře vidět, musí letět na nízké dráze; možná ji zrovna vypustili, aby sledovala situaci.

Když usínal, třásl se zimou. V Kolapskitu 2.4 nebylo místo na neskladné věci typu deky, kterou stejně získá později výměnou za daleko cennější data. Tenká pokovená fólie, kterou měl místo spacáku, sice nebyla úplně zbytečná, ale moc mu nepomohla.

Za úsvitu přehlédl krajinu před sebou. Těžko schůdná, přesně taková, aby tam za ním nešly nemyslící davy. Vylezl na vrchol kopce a podíval se zpátky. Kapesním dalekohledem zachytil vzdálenou silnici ucpanou auty. Dokonalá metafora.

Čas k snídani. Vytáhl laptop a položil jej na černou podložku. Veškerý inventář Kitu byl černý, což byla jediná barva opravdu "in". Z počítače vedl černý kabel k solárnímu článku.

Spustil přístroj a pod konečky prstů cítil proudit sílu gigabitů. Otevřel jednu z knihoven na hard disku a vyhledal Jedlé rostliny Severní Ameriky. Svižný pátrací program našel příslušnou oblast a na displej vyskákaly tříbarevné obrázky listů, bobulí a kořínků. Tisknout si nic nemusí, displej má daleko větší rozlišení, než vůbec potřebuje.

Následující půlhodinu vyhradil pátrání po zobrazených rostlinách, ale barvy obrazovky příliš neodpovídaly přírodním. Wirehead si uvědomil, že měl možná předem udělat drobný terénní průzkum. Ale to by zas zabralo mnoho drahocenného času, odpověděl si. Nemohl si dovolit riskovat, že případně sní něco jedovatého, šel tedy o hladu dál.

Těm pár roztroušeným stavením, na která cestou narazil, se z dálky vyhnul. Nebyly na nich vidět satelitní antény, nejsou tedy připojené k Netu a v Novém Informačním Řádu už pro ně nebude místo. Reorganizace světa musí být ad definitionem globální záležitost. Jak jim to mohlo uniknout?

Když přišel čas oběda, musel se místo nasbíraných bobulí a bylin spokojit jen s plechovkou teplé koly, kterou měl s sebou. Ta jeho rozbouřený žaludek nijak neuklidnila, takže si ve zbytku vody rozpustil pár kostek bujónu. Byla to velice přesolená hovězí tresť. Když vymýšlel Kolapskit 2.4, počítal s bujónem jako přílohou ke kořenové zelenině u praskajícího ohníčku. Z pití slané studené vody v pusté divočině měl jenom žízeň.

Už za tu krátkou dobu ho stačilo spálit slunce, i když měl čepici, protože ji samozřejmě nosil kšiltem dozadu, aby nevypadal, že je "out". Nad štítkem měla znak nějakého sportovního klubu, ale na takové věci nikdy neplýtval časem, takže nevěděl, jaké družstvo představuje, nebo dokonce jaký sport. Spálená kůže ho svědila. Všechen čas trávil v domě na Netu, nebo v doméně virtuální reality, kterou si sám vybudoval včetně rukavic a stereovizních brýlí. Vzpomínal na chladné zátiší kybernetického světa a jazykem drhnul o rozpraskané rty jako pilníkem o kámen.

Bodu 3.5 dosáhl brzy odpoledne. Byla to jeskyně v rozpraskané pískovcové skále. Sám ji našel v detailní topografické studii na ftp@geosurv.gov. Studie nijak nenaznačovala, že pod jeskyní je prudký sráz - rozlišení bylo jen pět metrů - padající do hustého křoví. Wirehead to odhalil, až když se k jeskyni spouštěl po úzké římse. Rozhodl se pod převis dostat shora, aby zjistil, zda se v ní už někdo neusídlil. Plánování se mu začínalo vyplácet. Nakoukl přes okraj, uklouzl a sjel dolů, napřed na práh jeskyně, pak po srázu až na zem. Odhadl to na dva metry čistého pádu.

Vyhrabat se z roští a ošetřit obvazem několik částí těla mu trvalo déle, než s čím počítal jeho plán. Když se konečně vyškrábal do jeskyně, odpoledne se chýlilo k večeru. Lehl si na podlahu, ztěžka oddychoval, a všiml si, že ho začínají opouštět boty z vysoce trvanlivého plastu.

Neměl už čas hledat dříví na oheň. Stejně byl utahaný. Ležel v jeskyni a myslel na zmrzlinu, když vtom zaslechl kroky.

Byl to HeavyLink se starožitnou vojenskou helmou z operace Pouštní bouře na hlavě. Wirehead poznal HeavyLinka i přilbu podle obrázku z bulletin boardu Kolaps. Samozřejmě se s ním nikdy nesetkal, je nesmysl cestovat ve skutečném prostoru, když jste naprosto volní na síti.

"Zduř," pozdravil ho.

"Tě taky." HeavyLink byl nějak menší, než Wirehead čekal, a břicho mu viselo přes kalhoty.

"Rád tě vidím, Heavy." Stiskli si ruce. HeavyLink měl nepevný stisk.

"Žijeme ve velký době, Heade."

Wireheadovo pravé jméno bylo Arnold, jako Schwarzenegger, ale na Netu byl Wirehead@user.web.com, a tak to zůstalo i v osobním styku.

"Fíha, to je tvůj Kit, že jo?"

"Kolapskit verze 2.4, vlastní vynález."

"Ten můj taky." Heavy zafuněl a složil svoje zavazadlo na zem jeskyně. "Anděl Apokalypsy '97."

Wireheadovi připadal jako obyčejný batoh, s nápisem APOCA ANGEL nastříkaným zezadu zářivě červeným sprejem. Jednou z chyb bulletin boardu Kolaps bylo, že se nedokázali dohodnout na jednotné terminologii označování Kitu. Někdo používal srozumitelný číselný systém jako u softwaru, jiní, jako třeba HeavyLink se drželi letopočtu v němž svůj balík vymysleli.

Wirehead nedal najevo znechucení a začal vybalovat výbavu. Všechno měl vlastnoručně vylepšené pro případ Kolapsu, široký záběr. "Řekl bych, že to bylo zhroucení měny," poznamenal Wirehead.

"Co?" HeavyLink si také vybaloval. "Co jako?"

"Sesypal se mezinárodní obchod, protože se někdo konečně naboural na burzovní výměnu."

"Kecy prdy."

Wirehead zaťal zuby a mlčel. HeavyLink byl proti Wireheadovi na síti pouhý nováček, takže se mu občas muselo něco prominout. "Podle Syntha je to nejpravděpodobnější důvod."

"Ani náhodou." Syntho byl megahacker na CompuServu, který na všechny bulletiny poslal podrobný plán, jak se dostat do burzovních sítí. "Jenom kalil vodu."

"Říkal, že to dělá proto, aby se příslušné orgány stihly zajistit proti opravdovým grázlům," vysvětlil Wirehead.

HeavyLink prdnul pusou, vcelku věrně. "Normální krytí. Prostě chtěl bejt první, kdo s tím přijde."

"Tak fajn, co teda způsobilo Kolaps?"

"To je jasný. Někdo hacknul veškerý záznamy bankovních kont." Wirehead se zamračil. "O tom jsem někde slyšel."

"Jasně, Jak zvládnout budoucí katastrofu."

"To mám na disku."

"Já taky."

"Možná si to hned přečtu."

HeavyLink si dál vybaloval. "Kdo na to má teď čas?"

"Tím chceš říct, žes to taky nečetl?"

HeavyLink pokrčil rameny. "Skouknul jsem obsah v Komprimovaný knihovně na disku."

"To jsme na tom stejně." Wirehead nebyl rád, že má málo dat, ale aspoň je vláčel mezi tuctem kompaktů, které měl s sebou, ve schránce hned u zabudované mechaniky v laptopu. Nádhera.

Nad obzor se vynořila velká černá silueta jediného křídla. Wireheadovi připomněla papírovou vlaštovku, jaké házeli na základní škole. "Bombardér Stealth," vykřikl překvapením a rázem se mu vrátila léta, kdy létal na simulátorech.

Tlaková vlna je srazila na zem. Černý klín zmizel a zanechal za sebou jen tenkou linku kondenzovaných par, která se rychle rozplynula.

"Válka!" zařval HeavyLink. "Žádný lámání do systémů - válka."

"O tom bych slyšel na Netu. Když přišel Kolaps, byl jsem zrovna na drátě a-"

"To je jednoduchý jak Unix, kámo." HeavyLink připojil do sestavy poslední přístroj. "Napíchnu se na síť a uvidíš."

Wirehead se na vlastním poli nenechal porazit tak snadno. Švihem vytáhl laptop a připojil jej kabelem k anténě, připomínající létající talíř hlavou dolů. Okraj se vytáčel spíš ven než dovnitř, ale esa v oboru takovým diskům stejně říkala létající talíře, protože dokázal poslat zprávu kolem celé zeměkoule. Anténa měla hliníkový podstavec s provrtanýma nohama kvůli snížení hmotnosti. Vrchol techniky.

Zapnul počítač. Bzučení pevného disku ho v danou chvíli velice uklidňovalo. Naskočil operační systém. Bez sebemenšího úsilí namačkal několik jednoznakových příkazů, které nahrály software upravený přesně pro tuto příležitost.

"To jede jak fretka," hvízdl obdivně HeavyLink a sehnul se nad vlastní sestavou.

Wirehead se s rozkoší poddal mravenčení, které mu běhalo po zádech, když laptop rozjel současně pět různých vyhledávacích programů v nefalšovaném, dvaatřicetibitovém kombinovaném multitaskingu. Žrádlo! Napjatě sledoval informační potenciál celého západního velkoměsta v roce 1972 na vlastním klíně. Plochý displej nastavený proti světlu zapadajícího slunce, ostrý a jasný, všechny barvy, vysoké rozlišení.

Anténa vysílala na přesné mikrovlnné frekvenci geostacionární družice, s vysokým odstupem signál - šum. Dostal se přes známé bloky a vzápětí už prohledával pečlivě zvolené kanály: NorAmComm, WorldNet, ZyncOn. Pátrací programy pokrývaly celý vysílací rozsah.

Jenomže se nic nedělo. "Ticho po pěšině," zabručel a spustil z Windows tří průzkumné sekvence najednou. Ani náznak nějakého signálu.

"Ani ťuk," mumlal znepokojeně. Nechal vyhledávací programy pracovat v pozadí a spustil nejlepší zboží co měl, software, který nelegálně stáhl podle tipu na pirátském bulletinu.

Nic. Na klíně měl počítačový potenciál, který by dokázal uřídit přistání Apolla na Měsíci, a ten mu zatím kreslil na displej vzteklého kačera Donalda, animovanou ikonu sdělující, že nic nenašel, vůbec nic, a ani nemá cenu to zkoušet dál.

"Je to... je to všechno pryč."

HeavyLink prohlédl displej vlastního notebooku. "To není možný."

"Celý Net. Spadnul." Wirehead přejel prsty po klávesnici a začal zelené pozadí plnit žlutými znaky. Nesmyslné, ale uklidňující.

"Nechceš snad říct..?“

"Že sám Net... zkolaboval?"

"Blbost. To je nesmysl."

"Možná to byli I2."

HeavyLink se zamračil. "To je co?"

"Írán - Irák. Četl jsem o nich v bulletinu Čas Armageddonu."

"Cože? Já ti říkám, že to byli Japonci."

"Nebo ekologická katastrofa."

"Nebo OPEC zase uchvátil moc."

"Nebo to spustili pošahaní Zelení!"

"Ale..." HeavyLink se na Wireheada smutně podíval. "Jak se to kdy dovíme?"

"Dej mi chvíli, musím si to rozmyslet." Wirehead to říkal vždycky, když chtěl získat čas.

HeavyLink začat ťukat na svém laptopu - běžném sériovém výrobku. Sestavu měl šílenou, splácaný bašti. Wirehead se s opovržením odvrátil; HeavyLink na to prostě neměl. Za chvíli s vyťukáváním přestal. Chladem podvečera se rozhostilo ticho. Jeskyní hučel suchý vítr. Když už počítače nedávaly žádnou naději, Wirehead dramaticky promluvil:

"Víš, co je zač většina lidí, Heavy?"

"No, jsou out?"

To byl běžný síťový termín pro lidi mimo Net, ale Wirehead jen mávl rukou. "Přesnější je říct améby."

"Cože?"

"Ze svého prostředí améba pozná jen to, do čeho vrazí tělem. Nemá nárazníky. Když narazí na jed, dozví se o něm, až když na něj umírá. Lidi, obyčejní lidi, jsou na tom přesně tak."

"A my...?"

HeavyLink nebyl tupý, jen se pohyboval na síti příliš krátce. Wirehead se záhadně usmál. "Evoluce dala složitějším organismům lepší nárazníky. Zvířatům zrak a čich. Obyčejným lidem myšlenky. A nám - Net."

"Aha, jasně. Ale podívej, když Net neběhá-"

"To je jen dočasné, HeavyLinku. Mluvím o budoucnosti Kolapsu. Odhlížím od bezprostřední přítomnosti."

"To jo, ale - “

"Mám ti říct, co vidím?"

HeavyLink zamrkal a přikývl. Wirehead si všiml, že lidé na Netu rádi naslouchali vizionářským řečem. Samozřejmě v textu. Ohromilo ho, že stejná rétorika působila i v osobním styku. Jednat s lidmi tváří v tvář možná nakonec není tak složité, jak si myslel. Bude si to muset znovu promyslit, možná i přehodnotit, proč byla léta středoškolské docházky tak katastrofální.

"Vidím nepřizpůsobivé ležet u cesty Kolapsu. Vidím i mladé, slyším ozvěnu jejich slábnoucích hlasů, jak volají o pomoc. Volají spasitele, skutečného vůdce, někoho, kdo jim ukáže cestu. Volají po vizi, po inspiraci, po datech, po plánu."

"A to..."

"A to jsme my. Budoucnost."

"Bez Netu nejsme nic."

„Ale Net nefunguje jen dočasně. HeavyLinku, tohle jsme plánovali léta. Když chaos vládne ulicemi, jen Net může znovu nastolit Řád. A my, jako síťoví veteráni, budeme jedinými vůdci, kteří znají cestu."

"Všichni jsme si mysleli, že to Net přežije."

"Taky že přežije. A my budeme vládnout, neboť jej umíme ovládat. Mysli, člověče! Nebudou noviny, televize půjde po senzacích, politici nebudou vědět ani tohle! Jedině my to zvládneme."

"Myslím, že ne." HeavyLink skončil s balením a postavil se.

"Co si o tom teď myslíš, není důležité." Wirehead mluvil klidně a rozumně. "Všechno to dáme do pořádku a velice brzy - “

"Napřed se toho budeš muset dožít," pravil HeavyLink.

Ze svého Kitu vytáhl pistoli. "Pánové Smith a Wesson," oznámil láskyplně. "Extra třída, chromovaná."

Wirehead nevěřícně zamžikal. "Co? Fyzické násilí? To je jak ve dvacátém století!"

"Ale v tom pořád ještě jsme, ve dvacátým. Teď mi laskavě dej všechno jídlo..."

"Nemám nic než pár balíčků čokoládových tyčinek."

"Tak sem s nima." HeavyLink položil prst na spoušť.

"To nemůžeš myslet vážně. Jsme kámoši - na Netu - společně!"

HeavyLink klidně, skoro jemně poznamenal: "Nenapadlo tě, že jsme se dodneška vlastně nikdy neviděli?"

Wirehead se nadechl, ale nevěděl, co říct. HeavyLink si nacpal tyčinky do batohu, s heknutím si jej přehodil přes rameno a vyrazil do divočiny.

"Stůj! Ty a já, spolu - můžeme zdědit celý svět!"

HeavyLink se otočil a zašklebil. "Klidně si nech moji polovinu."

Wirehead za mizející postavičkou zavolal nejhorší nadávku, jaká ho zrovna napadla: "Jseš suchar!"

Wireheada našli za týden.

Národní Gardy už měli netařů, kterými byl zaneřáděný celý kraj, plné zuby. Z měst jich prchla celá hejna, jako by byli lumíci. Stačilo jim pár zpráv na síti se špetkou davové psychózy, a měli to za rozpad veškerého řádu. Po zuby ozbrojené příznivce různých konspiračních spiknutí nacházeli zalezlé na těch nejnepřístupnějších místech.

Kolaps Netu vyhnal obrovské množství síťařů na silnice a na nic nechápající venkov. Gardisté o nich mezi sebou mluvili jako o "vypálenejch mozcích", a když mrtvolu objevili, byli už ze všech předchozích unavení a smíření.

Wirehead zjevně zemřel žízní; rty i jazyk měl rozpraskané a fialové. Rukama objímal laptop a parabolickou anténu, jako by se z nich snažil načerpat energii.

přeložil Robert Tschorn
ilustroval Libor Páv